

Innføring av hytterenasjon i Østre Toten kommune

Status pr 01.08.2023

Innhold

1.	Innledning.....	4
2.	Om prosjektet.....	4
2.1	Bakgrunnen for prosjektet	4
2.2	Målet med prosjektet.....	6
2.3	Positive effekter	6
3.	Hva sier lovverket?	7
3.1	Forurensningslovens bestemmelser om renovasjon	7
3.2	Kommunens plikter	7
3.3	Pliktene til deg som eier fritidsbolig.....	7
4.	Innvendinger til innføring av hytterenasjon.....	8
4.1	Vi produserer så lite avfall på hytta at det er ikke behov for ordningen	8
4.2	Renovasjonsgebyr for hytter er en urimelig dobbeltbeskatning	9
4.3	Løsningen vil ikke gi noen merverdi for hytteeierne.....	9
4.4	Felles innsamlingssteder for avfall vil medføre forsøpling.....	9
5.	Vurdering av ulike gebyrløsninger.....	10
5.1	Fritak for eiendommer utenfor tettbygde strøk	10
5.2	Fritak for bestemte eiendommer etter søknad.....	10
5.3	Frivillig renovasjonsordning	11
5.4	Differensiert renovasjonsgebyr	12
5.5	Hvor dyrt blir det?	12
6.	Vurdering av ulike renovasjonsløsninger	13
6.1	Hytteeierne tar med avfallet hjem	13
6.2	Alt avfallet leveres til miljøstasjonene	14
6.3	Store metallcontainere for blandet avfall	15
6.4	Egne avfallsdunker for hver hytte	15
6.5	Returpunkter plassert i eller nær større hyttefelt.....	16
6.6	Returpunkter ved utfartsveier på Totenåsen.....	16
6.7	Returpunkter ved knutepunkter nede i bygda	17
6.8	Forskjellig løsning sommer og vinter.....	18
7.	Andre vurderinger	18
7.1	Redusert eller fullverdig kildesortering	18
7.2	Hvor mye avfall skal vi dimensjonere for?	19

7.3	Nedgravde eller bunntømte containere.....	20
7.4	Kriterier for plassering av returpunkter	20
7.5	Adgangskontroll til containerne	21
7.6	Nivåmåling i containerne.....	21
7.7	Tilsyn og overvåkning av returpunkter.....	21
8.	Status og framdrift i prosjektet	22
8.1	Gjennomførte aktiviteter	22
8.2	Planlagte aktiviteter videre i prosjektet	22
8.3	Framdrift.....	23

1. Innledning

Denne rapporten beskriver prosjektet for innføring av hytterrenovasjon i Østre Toten kommune. Her finner du informasjon om:

- bakgrunnen og formålet med prosjektet
- gjeldende regelverk på området
- aktuelle løsninger for renovasjonsordningen
- hvilke vurderinger som er gjort på ulike områder så langt i prosjektet
- hvilke aktiviteter som gjenstår
- planlagt framdrift videre i prosjektet

Ut fra norsk lovverk kan kommunen selv vurdere hva slags avfallsløsning som skal tilbys til hytteeierne, og hvilket gebyrsystem som skal benyttes til å finansiere ordningen. Østre Toten kommune har utredet hvilke muligheter som er tilgjengelig innenfor lovverket – det vi kan kalle kommunens handlingsrom. Nå pågår en utredning av praktiske og økonomiske konsekvensene av forskjellige løsninger. Rapporten beskriver vi hvilke ulike løsninger vi ser nærmere på, og hvilke vurdering Østre Toten kommune og Horisont har gjort av hvert alternativ så langt i prosessen.

Det er foreløpig ikke bestemt hvilke konkrete løsninger som vil bli benyttet for å samle inn hytteavfall, hvor returpunkter vil bli plassert, størrelsen på renovasjonsgebyret eller muligheter for redusert gebyr. I løpet av høsten 2023 vil vi publisere en oppdatert versjon av statusrapporten. Det vil da komme mer konkret informasjon om disse temaene.

2. Om prosjektet

2.1 Bakgrunnen for prosjektet

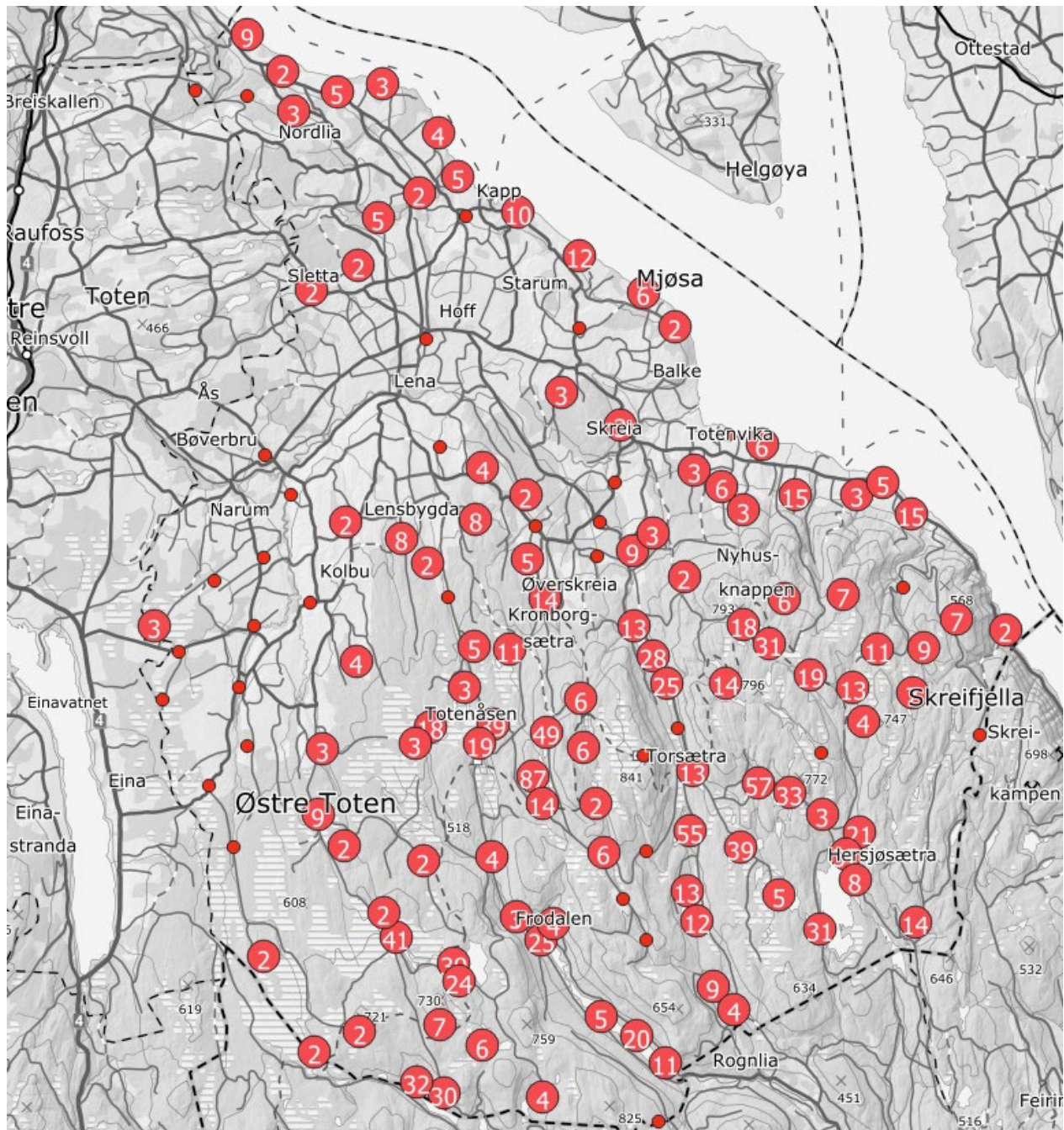
I Østre Toten kommune er det i dag rundt 1350 hytter og andre fritidsboliger. De fleste av disse er ikke tilknyttet en renovasjonsordning, og eier betaler ikke renovasjonsgebyr for fritidsboligen.

I 2015 kom det nye nasjonale krav til avfallshåndtering gjennom avfallsforskriften. Veilederen til forskriften presiserer at det er en *lovpålagt* oppgave for kommunen å sørge for et renovasjonstilbud for avfall fra fritidsboliger, på samme måte som fra helårsboliger.

Dagens renovasjonsforskrift for Østre Toten ble vedtatt av kommunestyret i 2017. I § 7 i forskriften er det fastslått at det *skal* være en renovasjonsordning for fritidsboliger i kommunen, slik vi er pålagt å ha. Av ulike årsaker har dette foreløpig ikke blitt iverksatt.

De fleste kommunene i Norge har renovasjon for fritidsboliger. Av de fem kommunene i Gjøvikregionen er det i dag bare Østre Toten som ikke har dette. Våren 2023 startet derfor Østre Toten kommune et prosjekt som tar sikte på å etablere en slik renovasjonsordning, og på den måten oppfylle kravene i norsk lovverk og forventninger fra stadig flere hytteboere.

Videre i rapporten er begrepet «hytter» brukt i betydning alle typer fritidsboliger.

Kart som viser registrerte fritidsboliger i Østre Toten kommune (tall i sirkel = antall fritidsboliger pr område).

2.2 Målet med prosjektet

Prosjektet tar sikte på å innføre en renovasjonsordning for fritidsboliger i Østre Toten kommune i løpet av 2024. Horisont Miljøpark IKS er gjennom eieravtalen tildelt ansvaret for å følge opp kommunens forpliktelser når det gjelder innsamling av husholdningsavfall, og vil stå for den praktiske gjennomføringen.

Målet er å tilby en renovasjonsordning som legger til rette for kildesortering og innsamling av husholdningsavfall fra alle fritidseiendommer i kommunen. Ordningen skal følge opp Østre Toten kommunes overordnede målsettinger i kommuneplanens samfunnsdel vedtatt i juni 2023, og dermed også nasjonale målsettinger. Den skal også være i tråd med Horisonts formål, som blant annet er å gi et kostnadseffektivt og brukervennlig tjenestetilbud som stimulerer til bærekraftige holdninger og adferd.

2.3 Positive effekter

I tillegg til å oppfylle lovens krav om å tilby hytterrenovasjon, vil innføring av hytterrenovasjon etter Østre Toten kommunes vurdering ha flere positive effekter:

Økt gjenvinningsandel

Et grovt estimat viser at 1350 hytter vil bidra med omtrent 180 tonn avfall per år, i tillegg til det som leveres på miljøstasjonene. Dette avfallet vil bli sendt til materialgjenvinning eller energiutnyttelse, i tråd med nasjonale målsettinger innen sirkulær økonomi. Avfall som brennes i ovn/peis på hytta eller legges til nedbryting i naturen gir ingen utnyttelse av disse ressursene.

Redusert forurensning og forsøpling

Bedre tilrettelegging for innsamling av avfall fra hyttene vil kunne redusere omfanget av forurensning og forsøpling. Selv om mange tar med seg avfallet hjem, er det noe avfall som kommer på avveie grunnet manglende renovasjonsløsning for hytter. Det er også sannsynlig at det brennes en del avfall i ovner/peiser eller utendørs på hyttene som det ikke er tillatt å brenne av forurensningshensyn.

Redusert belastning på andre renovasjonsløsninger

Enkelte hytteeiere benytter offentlige avfallsløsninger, som for eksempel containere ment for badegjester, fordi det ikke er egne løsninger for hytter. Disse løsningene er finansiert av kommunens budsjett og ikke ment for hytteavfall, som etter lovverket skal finansieres etter selvkostprinsippet.

Bedre tilrettelegging for hytteeierne

Hytteeierne vil slippe å ta med seg avfallet hjem. For de som bor et godt stykke unna hytta, eller som låner/leier ut hytta til andre, er det viktig at det finnes en løsning for å levere avfall i nærheten av hytta.

3. Hva sier loverket?

3.1 Forurensningslovens bestemmelser om renovasjon

Hensikten med forurensningslovens bestemmelser om renovasjon er å unngå at det oppstår skadelig og sjenerende forurensning og forsøpling fra håndteringen av avfall. Alt avfall som oppstår i husholdninger, enten det er fra en helårsbolig eller fra en hytte, er definert som husholdningsavfall. Loven skiller altså ikke mellom helårsboliger og fritidsboliger, og åpner dermed heller ikke for at kommunene kan gjøre det.

Regelverket for avfallshåndtering er nærmere beskrevet i *avfallsforskriften*. Miljødirektoratet har utgitt en egen veileder til denne forskriften, som gir detaljerte retningslinjer for hvordan arbeidet med avfallshåndtering skal håndheves, finansieres og praktiseres.

3.2 Kommunens plikter

Forurensningsloven pålegger alle kommuner å sørge for innsamling av husholdningsavfall fra alle boenheter, det vil si alle boliger og alle fritidsboliger. Dette er altså et tilbud kommunen er pålagt å ha til alle eiere av boliger og fritidsboliger. I Gjøvikregionen har kommunene delegert denne oppgaven til Horisont, som eies av de fem kommunene.

I forurensningslovens er det også bestemt at kommunen skal vedta gebyrer til dekning av kostnader forbundet med innsamling og behandling av husholdningsavfall. Kommunens kostnader skal dekkes inn gjennom gebyrene, men inntektene skal ikke overstige kommunens kostnader. Dette kalles *selvkostprinsippet*. Miljødirektoratet har utgitt en egen veileder for hvordan renovasjonsgebyrer skal beregnes.

I forurensningsloven er det angitt at kommunene kan utarbeide egen forskrift som beskriver hvordan innsamling av husholdningsavfall skal foregå. Dette er gjort i [Forskrift om renovasjon av husholdningsavfall, Østre Toten kommune](#), som trådte i kraft 07.11.2017.

3.3 Pliktene til deg som eier fritidsbolig

Alle innbyggere har rett til å ha en renovasjonsordning både der de bor og ved hytta. Samtidig angir forurensningsloven at alle som eier en bolig eller fritidsbolig er forpliktet til å være en del av den kommunale innsamlingsordningen for husholdningsavfall – og til å betale et renovasjonsgebyr per boenhet. Gebyret skal dekke den kostnaden kommunen har for å sørge for at det finnes et tilbud for håndtering av husholdningsavfall fra den enkelte eiendom. Dette omfatter ikke bare kostnader knyttet til selve innsamlingen/tømmingen, men også omlasting og transport til gjenvinningsanlegget, kostnader for behandling av avfallet slik at det kan brukes videre som en råvare, drift av miljøstasjonene, kildesorteringsutstyr og administrasjon av ordningen.

Som hytteeier er du imidlertid ikke pålagt å bruke den kommunale innsamlingsordningen. I stedet kan du levere avfallet ved miljøstasjonen eller legge det i de vanlige avfallsdunkene du har hjemme. Uansett må avfallet behandles og avhendes på en måte som ikke strider med forurensningsloven § 28 om forbud mot forsøpling eller annet lovverk.

Renovasjonsgebyret er knyttet til eiendommen, ikke til eieren. Hvis du eier en hytte er du derfor pliktig til å betale for ordningen, selv om du eller de som bruker hytta ikke benytter dere av tilbudet om renovasjon.

Renovasjonsforskriften for Østre Toten kommune samsvarer med forurensningslovens krav på området. Den beskriver at alle selvstendige boenheter, herunder fritidsboliger, skal ha et eget renovasjonsabonnement med tilhørende gebyr.

4. Innvendinger til innføring av hytterrenovasjon

Før renovasjonsforskriften ble vedtatt av kommunestyret i 2017, var den ute på høring. Det kom da inn en del høringsinnspill med innvendinger mot bestemmelsene om at fritidsboliger også skal ha en renovasjonsordning. De siste månedene har det også vært avisoppslag om at kommunen skal innføre hytterrenovasjon, som har gitt negative reaksjoner fra publikum gjennom sosiale medier og henvendelser til kommuneadministrasjonen.

De vanligste innvendingene har vært:

- Vi produserer så lite avfall på hytta at det er ikke behov for ordningen.
- Renovasjonsgebyr for hytter er en urimelig dobbeltbeskatning.
- Løsningen vil ikke gi noen merverdi for hytteeierne.
- En løsning med felles returpunkter vil medføre forsøpling.

Under finner du kommunens vurdering av og kommentar til disse innvendingene.

4.1 Vi produserer så lite avfall på hytta at det er ikke behov for ordningen

Dette er den mest vanlige innvendingen mot innføring av hytterrenovasjon. En del hytteeiere mener at de produserer så lite avfall på hytta at det ikke er behov for en egen løsning. De sier også at det er enkelt å ta med seg avfallet hjem til boligen og legge det i rett beholder der, og påpeker at det har fungert fint i alle år uten en egen renovasjonsløsning for hytter.

Ut fra forurensningsloven er kommunen i utgangspunktet pålagt å ha en renovasjonsordning for *alle* boenheter. Det er begrenset med handlingsrom i lovverket til å gjøre unntak fra dette (se kap. 5). Helårsbolig og hytte med samme eier teller som to boenheter, selv om de ligger i samme kommune.

Det er andre steder i landet funnet vesentlige mengder avfall i skogstjern i områder med hytter. Det er ingen grunn til å tro at dette er annerledes i Østre Toten. Det er også grunn til å anta at avfall blir brent, gravd ned eller kastet i naturen ved hyttene. Selv om en hytteeier bruker egen hytte lite, sier loven tydelig at alle hytteeiere plikter å være med på å dekke kostnadene til renovasjonsordningen som finnes i området, uavhengig av om de benytter tilbudet eller ikke.

4.2 Renovasjonsgebyr for hytter er en urimelig dobbeltbeskatning

Det er en utbredt misforståelse at renovasjonsgebyret man betaler hjemme også gjelder for hytta. Noen tror at renovasjonsgebyret er personlig, og mener derfor at det er en urimelig «dobbeltbeskatning».

Renovasjonsgebyr er ikke en skatt, men betaling for en offentlig tjeneste. Ut fra forurensningsloven skal kommunen utføre renovasjonsordningen til selvkost. Eierne av en boenhet skal betale et gebyr som dekker kommunens kostnader. Dette gjelder uansett om man benytter seg av ordningen eller ikke. Det betales ett gebyr per boenhet. Både hus, leiligheter og hytter er etter loven definert som boenheter.

Gebyret er ikke direkte knyttet til hvor mange personer som bor i eller bruker et hus, leilighet eller hytte, eller hvor mye boenheten blir brukt. Dette prinsippet er nedfelt i forurensningsloven og praktiseres av samtlige kommuner i Norge.

4.3 Løsningen vil ikke gi noen merverdi for hytteeierne

Den mest vanlige løsningen for innsamling av avfall fra hytter er at felles beholdere/containere blir plassert i tilknytning til et hyttefelt, eller at man har sentrale oppstillingsplasser (returpunkter) ved utfartsveier. Det er mindre vanlig med egne avfallsdunker til hver hytte. En del hytteeierne synes derfor at løsningen ikke gir noen merverdi for dem, og mange mener at de fortsatt vil ta med seg avfallet hjem. Det kan de velge å fortsette med, og heller kaste avfallet i dunkene hjemme. Eierne av hytta må imidlertid likevel betale sin andel av kostnadene i området der hytta ligger.

Selv om mange har kritiske innvendinger til renovasjonsordningen er det også hytteeiere som ønsker en renovasjonsløsning. For de som låner eller leier ut hytta, eller bor langt unna, vil en slik løsning gi en vesentlig merverdi for hytteeierne og brukerne. Nesten seks av ti som eier hytte i Østre Toten, bor i en annen kommune.

4.4 Felles innsamlingssteder for avfall vil medføre forsøpling

Noen innbyggere uttrykker bekymring for at det vil bli forsøpling ved felles innsamlingssteder for avfallet. Kommunen er klar over at dette kan bli en utfordring – det er også kjent fra andre kommuner. Imidlertid kan vi ikke la være å innføre en lovpålagt renovasjonsordning fordi en del personer velger å bryte forurensningslovens forbud mot forsøpling.

Kommunen og Horisont vil jobbe for å finne løsninger som bidrar til å begrense forsøpling ved returpunkter mest mulig, og ha høyt fokus på dette. Både plasseringen av returpunktene, tilgangsstyring til containerne og type containere som brukes kan påvirke hvor mye forsøpling det blir.

5. Vurdering av ulike gebyrløsninger

Lovverket setter rammer for hvilke gebyrløsninger man kan ha for renovasjon. For å gi en samlet oversikt over hvilket handlingsrom kommune har, har vi både sett på løsninger som ligger utenfor lovverket og gjort en vurdering av alternativer vi har mulighet til å velge.

Hovedregelen i forurensningsloven er at kommunen skal ha en renovasjonsordning som gjelder *alle* boliger og fritidseiendommer. Lovverket gir imidlertid to muligheter for unntak fra hovedregelen:

- Kommunen kan bestemme at renovasjonsordningen kun skal gjelde i *tettbygde strøk*.
- Kommunen kan etter søknad unnta bestemte eiendommer fra renovasjonsordningen.

En vurdering av disse unntaksmulighetene er gitt under.

5.1 Fritak for eiendommer utenfor tettbygde strøk

Forurensningsloven åpner for muligheten til å gi fritak fra renovasjonsordningen for eiendommer som ligger utenfor tettbygde strøk. Bakgrunnen for denne muligheten i lovverket er at kommuner med svært spredt bosetting kan fritas fra plikten til å etablere renovasjonsordninger som er åpenbart urimelige og kostnadskrevende.

Kommunen har imidlertid ikke lov til å skille mellom helårsboliger og fritidsboliger. Hvis kommunen velger å gi et slikt generelt fritak, betyr det derfor at verken boliger eller hytter som ligger utenfor tettbygde strøk omfattes av renovasjonsordningen.

Statistisk sentralbyrå definerer *tettbygde strøk* som de områdene som omfattes av tettsteder, og *spredtbygde strøk* som alle områder utenom tettbygde strøk. For Østre Toten kommune innebærer det at bortimot 3 av 5 innbyggere bor utenfor tettbygde strøk.

Et generelt unntak for spredtbygde strøk vil derfor gjøre at en stor andel av helårsboligene i kommune – for nesten 60 prosent av befolkningen – også blir helt uten renovasjonsordning, i tillegg til de fleste fritidsboligene. På bakgrunn av dette er det kommunens vurdering at det vil være svært uheldig å begrense renovasjonsordningen til tettbygde strøk.

5.2 Fritak for bestemte eiendommer etter søknad

Kommunens renovasjonsforskrift § 22 angir at det vanligvis ikke gis fritak fra renovasjonsordningen for bebodde boenheter og fritidsboliger som er i bruk, og i en beboelig stand. Dette er i tråd med lovverket.

Ut fra forurensningsloven er det mulig å gi fritak fra renovasjonsgebyr etter søknad. Siden renovasjonsordning er en rettighet eier har, kan kommunen bare fritta en eiendom fra ordningen etter søknad fra den enkelte eier. Miljødirektoratet krever at *objektive kriterier* ved eiendommen skal ligge til grunn for fritak.

Hvordan eiendommen brukes er derfor ikke gyldig grunn til fritak, siden det ikke er et objektivt kriterium. Eiendommer som er i svært dårlig stand eller uten bebyggelse, kan derimot oppfylle kriteriene for fritak. Det er derfor i praksis bare kondemnabile eller ubeboelige hytter som vil kunne søke om fritak fra renovasjonsordningen ut fra gjeldende lovverk.

Det er ikke åpning i lovverket for å gi automatisk fritak for bestemte brukergrupper eller grupper av hytter, for eksempel hytteeiere som er fra kommunen eller hytter som tilhører jordbrukseiendommer. Det er heller ikke lov å gi fritak ut fra spesielle forhold for den enkelte eier eller bruker av eiendommen. Kriteriene må kunne dokumenteres.

Siden loven bare åpner for å gi fritak ut fra egenskaper ved eiendommen, kan kommunen altså ikke gi fritak av årsaker som beskrevet under:

- Hytteeier bor i nærheten av hytta eller i samme kommune.
- Hytta ligger på samme eiendom som privatbolig/gårdsbruk.
- Hytta er sjelden eller aldri i bruk.
- Hytta benyttes av andre enn eier.
- Renovasjonsordningen benyttes ikke.
- Sosiale hensyn.

5.3 Frivillig renovasjonsordning

I Østre Toten kommune er det foreløpig et mindretall av hytteeierne som etterlyser en renovasjonsordning, mens flertallet ikke har uttrykt ønske om dette – eller de er imot at en slik ordning innføres.

Lovverket åpner imidlertid ikke for at en renovasjonsordning kan være frivillig. Alle som eier en eiendom der det oppstår husholdningsavfall har plikt til å være tilknyttet den kommunale innsamlingsordningen og betale renovasjonsgebyr. Det betyr at alle fritidsboliger i utgangspunktet er gebyrpliktige, og at eiere av fritidseiendommer ikke kan velge å la være å betale renovasjonsgebyr eller å stå utenfor løsningen.

5.4 Differensiert renovasjonsgebyr

Kommunens håndtering av husholdningsavfall skal finansieres gjennom renovasjonsgebyr. Dette skal gjøres etter selvkostprinsippet, det vil si at de samlede inntektene fra gebyret skal ikke overstige kommunens samlede kostnader til håndtering og behandling av avfallet.

Innenfor selvkosttrammene kan kommunen likevel differensiere renovasjonsgebyrene hvis dette bidrar til avfallsreduksjon og økt gjenvinning. Et eksempel på dette er at du i Østre Toten får lavere gebyr for renovasjon for helårsbolig hvis du skifter til en mindre restavfallsdunk.

Kommunene har også anledning til å ha forskjellig gebyr hvis det er reelle kostnadsforskjeller knyttet til betjening av den enkelte abonnent eller grupper av abonnenter. Det er imidlertid klare begrensninger på hvilke kriterier som kan gi gebyrreduksjon.

Forurensningsloven gir ikke anledning til at kommunen kan differensiere renovasjonsgebyret ut fra i hvilken grad hver hytteeier benytter seg av tilbudet eller hvor mye avfall som leveres fra den enkelte hytte, siden dette ikke vil være mulig å dokumentere ved bruk av felles returpunkter.

Det vil imidlertid være stor forskjell i hvordan og hvor mye ulike hytter brukes. Disse forskjellene kan skyldes ulik avstand til kjørbær vei, størrelsen og standarden på hytta, eller andre faktorer. Kommunen vil derfor vurdere muligheten for å ha forskjellig gebyrnivå for ulike kategorier av hytter.

Det vil fortsatt være avgjørende at de kriteriene som brukes til en eventuell differensiering av gebyret er objektive, og enkelt kan dokumenteres og etterprøves. Dette er vesentlig både for at ordningen skal bli mest mulig lik og rettferdig for alle abonnentene, og for at den ikke for ressurskrevende å administrere.

En god del kommuner har likt renovasjonsgebyr for samtlige hytter, uten noen form for differensiering knyttet til faktorer som er nevnt over. Dette er en løsning som gir lave administrative kostnader siden det ikke er nødvendig å registrere hytter i ulike kategorier eller å saksbehandle søknader. Spesielt når ordningen innføres vil en differensiert løsning gi en god del søknader og henvendelser fra hytteeiere.

5.5 Hvor dyrt blir det?

Kommunen kan fastsette et eget gebyr for hytterenasjon som er ulikt renovasjonsgebyret for helårsboliger, hvis det er forbundet med lavere årlige kostnader å samle inn avfall fra hyttene. Siden hytterenasjon i stor grad vil basere seg på fellesløsninger i stedet for avfallsdunker ved hver enkelt hytte, vil kostnaden ofte bli lavere enn for ordinær renovasjon.

Størrelsen på gebyret for hytterenasjon vil avhenge av investeringskostnader (for eksempel entreprenørkostnader til å etablere returpunkter og innkjøp av nødvendig utstyr), og driftskostnader (blant annet tømning av containere, opprydding av forsøpling ved containerne og vedlikehold av utstyr).

Endelig fastsettelse av gebyret for hytterenasjon vil bli gjort gjennom vedtak i kommunestyret, på samme måte som for andre kommunale gebyrer.

I mange kommuner ligger standard gebyr for hytterenasjon på mellom halvparten og 60 prosent av ordinært renovasjonsgebyr. Andre kommuner ligger over eller under dette. For 2023 er ordinært gebyr i Østre Toten kommune 3232 kroner. Det er foreløpig ikke gjort beregninger på hvor mye gebyret for hytterenasjon vil bli her i kommunen.

6. Vurdering av ulike renovasjonsløsninger

Østre Toten kommune har sett nærmere på aktuelle løsninger for renovasjon. Det er ikke foretatt noe endelig valg av løsninger. Vurderingen som er gjort så langt av de ulike alternativene er beskrevet under.

Følgende alternativer er vurdert:

1. Hytteeierne tar med avfallet hjem
2. Alt avfallet leveres til ordinære miljøstasjoner
3. Store metallcontainere for blandet avfall
4. Egne avfallsdunker for hver hytte
5. Returpunkter plassert i eller nær større hyttefelt
6. Oppsamlingsløsninger ved utfartsveier
7. Oppsamlingsløsninger ved knutepunkt nede i bygda
8. Forskjellig løsning sommer og vinter

6.1 Hytteeierne tar med avfallet hjem

Noen av hytteeierne foretrekker å ta med avfallet hjem, og kaste det i avfallsdunkene hjemme. Det er ofte hytteeiere med kort avstand til egen bolig som anser dette som praktisk. Nesten 6 av 10 som eier hytte i Østre Toten bor i andre kommuner, og for mange av disse er ikke en slik løsning like god.

Siden renovasjon er en lovpålagt kommunal oppgave, har hytteeierne *rett* til å ha et tilbud om en renovasjonsløsning. Det er derfor ikke et alternativ for kommunen å la være å innføre en fullverdig løsning for hytterrenovasjon.

Siden renovasjonsgebyret er knyttet til eiendommen der avfallet oppstår, kan ikke eier fritas fra å betale gebyr selv om man velger å ta med seg avfallet hjem. Dette er tydelig presisert av Miljødirektoratet. Den enkelte hytteeier kan likevel selv velge å fortsette å ta med avfallet hjem i stedet for å benytte seg av renovasjonsløsningen som vil bli etablert for hytter.

6.2 Alt avfallet leveres til miljøstasjonene

Dette alternativet innebærer at hytteeierne henvises til å levere avfallet til de ordinære miljøstasjonene i regionen. Dette er tungvint og lite brukervennlig. Miljøstasjonene ligger ikke nødvendigvis i nærheten av der hytteeieren kjører på vei hjem. Mange hytteeiere bor dessuten syd for Totenåsen, der Horisont ikke har noen miljøstasjoner. Dagens åpningstider på miljøstasjonene er heller ikke tilpasset hytteeiernes behov. En slik løsning vil derfor ikke være å anse som et reelt tilbud til hytteeiere, slik de har krav på.

Miljøstasjonen på Kraby (foto: Horisont).

Kildesortert matavfall kan ikke leveres på miljøstasjonene, derfor ville dette også være en mangelfull løsning.

Miljøstasjoner er et supplement til renovasjonsordningen for husholdningsavfall, spesielt for levering av større gjenstander og for fraksjoner som det ikke er mulig å kildesortere hjemme. Disse stasjonene er ikke ment å være et ordinært returpunkt for alle typer husholdningsavfall. En slik løsning er derfor ikke aktuell.

6.3 Store metallcontainere for blandet avfall

Store metallcontainere for blandet husholdningsavfall benyttes fortsatt for hytterrenovasjon i enkelte kommuner og i regioner med spredt bosetting. Østre Toten kommune har én slik container beregnet på hytter, plassert ved Torsætra. I tillegg settes det ut en container ved Hersjøen om sommeren. Denne er imidlertid beregnet på badegjester og ikke til avfall fra hyttene.

Dette er en utdatert løsning som var utbredt for flere tiår siden, men som er mindre vanlig i dag. Slike samlecontainere er ikke forenelige med moderne renovasjon, der målet er å utnytte ressursene fra avfallet. En slik

løsning tilfredsstiller heller ikke de kravene kommunen er pålagt av overordnede myndigheter i dag når det gjelder kildesortering. Kravene til kildesortering blir enda strengere i årene framover.

De fleste kommuner som fortsatt bruker metallcontainere for blandet avfall, og ikke har tilbud om kildesortering av hytteavfall, er nå i ferd med å fase ut denne løsningen.

6.4 Egne avfallsdunker for hver hytte

Egne dunker for hver hytte innebærer at alle hytter får en standardløsning med fire beholdere ved hytta – tilsvarende det som brukes for helårsboliger. Dette vil da være restavfall, matavfall, papiravfall og glass/metall. Sekk for plastemballasje som brukes for ordinær husholdning vil ikke kunne brukes for hytter på grunn av faren for forsøpling. De fleste hyttene benyttes ikke ofte nok til at plastsekkene kan settes ut på rett tømmedag. Løsningen med egne avfallsdunker benyttes i dag av noen få fritidsboliger nede i bygda, som ligger langs ordinære tømmeruter.

Denne løsningen vil i praksis være svært vanskelig å gjennomføre for de fleste hyttene, siden mange hytter ikke har kjørbare vei helt fram til hytta. Dette gjelder mange av hyttene på Totenåsen, men også en del av de som ligger nede i bygda.

Løsningen vil også medfører mye unødvendig kjøring med renovasjonsbilene for å tømme beholdere som ofte vil være helt eller nesten tomme. Dette vil dermed bli kostbart og ressurskrevende, noe som vil gi unødvendig høye gebyrer.

Metallcontainere for blandet avfall er en løsning som har gått ut på dato (foto: Horisont Miljøpark IKS).

Vanlige avfallsdunker er mindre egnet på Totenåsen (foto: Horisont Miljøpark IKS).

Egne avfallsdunker vil det kun være økonomisk og praktisk hensiktsmessig i nærheten av ordinære tømmeruter, og etter ønske fra de aktuelle hytteeierne. I disse områdene er det også mulig at hytteeiere med hytter i nærheten av hverandre kan samarbeide om felles avfallsdunker.

6.5 Returpunkter plassert i eller nær større hyttefelt

Returpunkter i eller i nærheten av hyttefelt innebærer at containere for kildesortering plasseres ved hyttefelter ute på Totenåsen. Hytteeierne vil da ha kortere vei til avfallscontainerne enn ved felles returpunkter ved utfartsveger. Det vil likevel bli noe avstand fra mange av hyttene, og en del vil derfor fortsatt måtte ta med avfallet i bilen.

Dette alternativet kan fungere der det er kjørbare vei for renovasjonsbilen fram til en egnet plass for returpunkt. Erfaringen fra andre kommuner er at mange hytteområder har vei som ikke tilfredsstillende krav til kjørbare vei for renovasjonsbiler. I noen tilfeller kan containere være plassert på små lommer langs hovedveier, der det ikke er nok snuplass eller lasteplass for renovasjonsbilene. I begge tilfeller representerer løsningen en risiko både for renovatørene, de som skal levere avfallet og for andre berørte. En forutsetning for en slik løsning er derfor at det er vinterbrøytet veg med nødvendig standard helt fram til returpunktet, og det er mulig å sette av god nok plass til returpunktet til at avfall kan leveres og hentes på en trygg måte. Det er også viktig at det er mulig å få til en god ordning for brøyting på vinterstid.

En slik løsning kan redusere plassbehovet på eventuelle felles returpunkter ved utfartsveier, siden avfallsmengden vil bli fordelt på flere returpunkter.

Det vil bli vurdert om dette kan være en løsning for noen av de mest konsentrerte hytteområdene, ut fra hva som er økonomisk og praktisk gjennomførbart.

6.6 Returpunkter ved utfartsveier på Totenåsen

Returpunkter ved utfartsveier er et av de mest brukte alternativene for hytterrenovasjon i Norge. Østre Toten kommune vurderer dette som det mest aktuelle alternativet også her i kommunen.

Ett returpunkt kan på denne måten dekke et større antall hytter. En slik løsning innebærer at avfallet samles på relativt få steder, slik at det blir mer kostnadseffektivt for renovasjonsselskapet å hente avfallet. Større containere med lav tømmeffrekvens gir lavere driftskostnader enn mindre beholdere som tømmes ofte. Det vil også bli billigere fordi man trenger å opparbeide færre plasser og kjøpe inn færre avfallscontainere, enn hvis vi oppretter mange returpunkter rundt omkring på åsen. På den annen side krever slike returpunkter større areal enn returpunkter ved hyttefelt, fordi det trengs flere containere. Det er samtidig viktig at tømmeffrekvensen er høy nok til å unngå problemer med lukt.

Det går svært mange veier ut fra Totenåsen. Antagelig vil det bli for dyrt å ha returpunkter ved hver eneste utfartsvei. Hyttene ligger svært spredt, og hytteeierne bor i alle deler av landet, slik at alle veiene ned fra åsen vil være «på hjemveien». Det kommer derfor til å være en del hytteeiere eller hyttebrukere som ikke kjører forbi et returpunkt på vei hjem fra hytta. De må da enten kjøre en omvei for å komme til nærmeste returpunkt, eller ta med avfallet hjem. Disse hyttene vil likevel måtte være med på å betale for renovasjonsordningen, selv om tilbudet vil oppfattes som dårligere for dem enn for de hytteeierne som har kort vei til et returpunkt.

Ved valg av plassering for returpunkter vil kommunen og Horisont legge vekt på å finne plasseringer som dekker flest mulig av de 1100 hyttene vi har på Totenåsen, samtidig som antall returpunkter ikke skal gjøre at renovasjonsgebyret blir unødvendig høyt.

For utfartsveier sydover fra Totenåsen kan det være aktuelt å inngå et samarbeid med ØRAS IKS, som har ansvaret for renovasjon blant annet i Hurdal kommune.

Bunntømte containere for kildesortering (foto: Sissel L. Mohn/Horisont Miljøpark IKS).

6.7 Returpunkter ved knutepunkter nede i bygda

Omtrent 250 av fritidsboligene i Østre Toten kommune ligger utenfor Totenåsen – spredt rundt i det meste av kommunen ellers. En del av disse hyttene har ikke kjørevei som er egnet for renovasjonsbil, de ligger slik til at det ikke er noe aktuelt sted å plassere egne avfallsdunker, eller de ligger langt unna kjøreruter for ordinær renovasjon.

For disse fritidsboligene vil det være aktuelt å opprette returpunkter på sentrale steder i kommunen – for eksempel ved en butikk, en bensinstasjon eller et annet lett tilgjengelig sted. Det innebærer at det for de fleste vil bli en viss kjøreavstand til returpunktene.

Sentralt plasserte returpunkter gir økt risiko for forsøpling. Det må derfor jobbes med å finne løsninger som kan redusere dette problemet mest mulig. Adgangskontroll til avfallscontainere, god belysning, inngjerding eller andre løsninger kan være aktuelle.

6.8 Forskjellig løsning sommer og vinter

Dette er i hovedsak en variant av alternativene beskrevet i kapittel 6.5 og 6.6, med fellesløsninger ved hyttefelter på sommeren og bruk av felles returpunkter ved utfartsveier på vinterstid. Hytteeierne som omfattes av dette alternativet får dermed ett leveringssted om sommeren og et annet om vinteren.

Dette alternativet gjør at det ikke blir nødvendig å kjøre renovasjonsbiler utover Totenåsen på vinteren. Krav til brøyting og vegstandard på vinteren blir dermed ikke en utfordring.

Mange av hyttene brukes sannsynligvis mindre i vinterhalvåret enn i sommerhalvåret, også i hyttefelt med vei helt fram. Det betyr at mengden avfall som leveres fra hver hytte blir mindre i vinterhalvåret. Returpunkter langs utfartsveiene vil derfor antagelig kunne dekke flere hytter på vinteren enn på sommeren, slik at en slik kombinert løsning ikke vil gi problemer med kapasiteten. I tillegg er det mulig å tilpasse tømmefrekvensen slik at containerne tømmes oftere hvis det er nødvendig.

For hytteeierne kan det være en fordel med samme plassering hele året. Det innebærer også en ekstra kostnad at containerne må hentes inn på høsten og settes ut igjen på våren. Bruk av ulik plassering vinter og sommer bør derfor kun benyttes unntaksvis.

7. Andre vurderinger

7.1 Redusert eller fullverdig kildesortering

Fram til nå har den eneste renovasjonsordningen for hytter på Totenåsen vært en metallcontainer plassert på Torsætra. Hytteeiere som har ønsket å kildesortere har vært nødt til å ta med avfallet hjem. En del avfall blir antagelig også kastet i utedoer eller brent i ovn eller utendørs ved hyttene. En slik løsning gir lav sorteringsgrad, dårlig ressursutnyttelse og unødvendig forurensning.

Kildesortering, eller resirkulering, handler om å ta vare på materialene i avfallet og bruker disse som råvarer til å lage nye produkter. Da begrenser vi uttaket av nye naturressurser, og naturressursene som allerede er tatt ut får lenger levetid. Sortering handler også om at avfall ikke skal havne på avveie, og at miljøskadelige stoffer tas hånd om så de ikke lekker ut i naturen og skader dyr, miljø og mennesker.

Kommunene blir pålagt stadig høyere krav til kildesortering. Fra 1. januar 2023 er det et krav at kommunen har sortering av matavfall og plastavfall fra alle husholdninger – herunder også fritidsboliger. Fra før har kommunen krav om at det skal være sortering av glass/metall og papir/papp. Kravene til hvor mye som skal sorteres ut strammes inn i årene framover. Innen 2025 skal 55 prosent av alt husholdningsavfall materialgjenvinnes eller ombrukes for å nå internasjonale mål innen sirkulærøkonomi. Strengere krav om utsorteringsgrad er varslet for årene som kommer.

Kravene til utsortering av plastemballasje og matavfall strammes ytterligere inn med krav om 60 % kildesortering innen 2030 og 70 % innen 2035.

Bunntømte containere for kildesortering
(foto: Sissel L. Mohn/Horisont Miljøpark IKS).

For å tilfredsstille disse kravene er det nødvendig at mest mulig av avfallet som oppstår i kommunen blir kildesortert. Dette er også i tråd med kommunens overordnede miljømål og Horisonts selskapsstrategi. I kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 er klima- og miljøvennlig utvikling et av kommunens satsingsområder. Å være pådriver for økt kildesortering og økt ombruk hos innbyggerne er en av strategiene for dette satsingsområdet.

På bakgrunn av dette er må kommunen innføre en renovasjonsløsning som tilfredsstiller de kravene vi er eller i løpet av få år vil bli pålagt for kildesortering. Slik kan vi også nå de målene kommunen selv har satt i overordnet planverk.

Østre Toten kommune planlegger derfor å innføre en fullverdig kildesorteringsløsning for hytterrenovasjon, med fem avfallsfraksjoner: *Matavfall, papir/emballasjekartong, plastemballasje, glass-/metallemballasje og restavfall*. Hytteeierne vil da få et helhetlig sorteringstilbud som tilsvarer det som tilbys for helårsboliger.

Annet avfall fra hytter må leveres til miljøstasjonen for materialgjenvinning eller forbrenning (energigjenvinning), på samme måte som man må for helårsboliger. Dette gjelder for eksempel møbler/inventar, trevirke og farlig avfall.

7.2 Hvor mye avfall skal vi dimensjonere for?

Det er vanskelig å anslå på forhånd mengden avfall av ulike fraksjoner som blir produsert fra hyttene. Det vil være for omfattende å kartlegge standard og bruksmønster for hver enkelt hytte, og uansett vil dette variere over tid. Renovasjonsordningen må derfor i første omgang tilpasses et antatt behov, og så justeres ut fra erfaring.

Erfaringer fra andre hyttekommuner vil bli brukt som utgangspunkt når behovet for containere skal beregnes, men bruksmønsteret for hytter kan variere mye fra et område til et annet. Anslag fra andre kommuner viser at avfallsmengden per hytte også varierer svært mye. Enkelte hytter brukes mest om sommeren, andre benyttes hele året. Bruken varierer fra sporadisk bruk til hytter som er bebodd i lengre perioder om gangen. Noen hytter benyttes av eieren selv, andre har flere brukere. Enkelte hytter benyttes også til utleie.

Det vil derfor være nødvendig å tilpasse omfanget av renovasjonsløsningen etter hvert som vi får erfaringer fra vår egen kommune. Når vi planlegger størrelse på returpunktene må det tas høyde for at det kan bli behov for å tilpasse antall containere på hvert sted.

7.3 Nedgravde eller bunntømte containere

Det finnes ulike typer avfallscontainere som kan være aktuelle å bruke ved felles returpunkter. De to hovedtypene er *nedgravde* containere og *bunntømte* containere.

Nedgravde containere er, som navnet sier, gravd ned i bakken. De er visuelt lite dominerende i terrenget – noe som kan være positivt spesielt på Totenåsen. Nedgravde løsninger kan gi mindre problemer med lukt, og gjøre at det blir mindre forsøpling på området. Dette alternativet vil imidlertid være et mer permanent tiltak siden det må graves ut plass på stedet. Slike containere er også dyrere å installere enn bunntømte containere.

Bunntømte containere er plassert oppå bakken, og krever mer areal enn nedgravde containere siden de har mindre volum. Slike containere vil være mer synlige i terrenget. Fordelen med en slik løsning er at det blir et mindre permanent inngrep på stedet, og det vil være enkelt å endre antall containere i forhold til det man opprinnelig hadde beregnet.

Kommunen og Horisont har foreløpig vurdert at bunntømte containere kan være en aktuell løsning å starte med ved innføring av hytterrenovasjon. Dette vil gi oss erfaringsgrunnlag når det gjelder hvor stort volum som blir levert av ulike fraksjoner ved hvert returpunkt, og hvor godt plasseringen av hvert returpunkt vil fungere. I startfasen er det viktig at vi har en løsning som er fleksibel, og at en returpunkt kan flyttes til et annet sted hvis det viser seg at plasseringen ikke fungerer. Det kan da senere være aktuelt å erstatte slike containere med nedgravde containere.

7.4 Kriterier for plassering av returpunkter

En rekke kriterier må vurderes når vi skal velge hvor returpunktene skal plasseres. De viktigste kriteriene er omtalt nedenfor:

Tilgjengelighet for hyttene

God tilgjengelighet for hyttene er et viktig kriterium. Returpunkter bør derfor hovedsaklig plasseres i områder der flest mulig hytteeiere passerer på vei til/fra hytta, eller ved andre knutepunkter.

Kjørbar vei for renovasjonsbil

Veien fram til returpunktet må tilfredsstillende standard for kjørbare veier slik det framgår av renovasjonsforskriften.

Flatt, godt drenert område

Området for returpunktene må være relativt flatt for at containerne kan plasseres riktig. Det må være godt drenert slik at vannansamlinger ikke oppstår. Noe tilrettelegging av området må forventes.

Fri høyde 9 meter

Containernene tømmes med kranbil som krever løftehøyde og sikkerhetsavstand til eventuelle strømførende ledninger mm. Trær kan eventuelt fjernes eller kvistes.

Det må være bra nok veg og god nok plass til renovasjonsbilene (foto: Sissel L. Mohn/Horisont Miljøpark IKS).

Tilgjengelighet for renovasjonsbil og hytteeiere

Det bør i størst mulig grad unngås plasseringer som kommer i konflikt med faste installasjoner, parkerte biler og lignende. Plasseringen må ivareta trafikksikkerheten for sjåførere og andre berørte parter.

Arealet må være regulert til riktig bruk

Hvis arealet ikke allerede er avsatt til renovasjonsformål, må det søkes og innvilges dispensasjon fra reguleringsplanen. Dette vil antagelig gjelde de fleste aktuelle plasseringene.

Aksept fra grunneier

Grunneier må godkjenne at området tas i bruk til returpunkt, og det må inngås avtaler om leie av arealet.

7.5 Adgangskontroll til containerne

Det er viktig at bare hytteeiere har tilgang til å kaste avfall på returpunktene som opprettes for hytterrenovasjon. Avfallscontainerne kan utstyres med elektronisk lås der luken bare kan åpnes for eksempel med en nøkkelbrikke eller en app på mobiltelefon. Det er også mulig å gjerde inn et returpunkt, og bruke en tilsvarende adgangsstyring for hele området.

Slike løsninger vil hindre at andre, for eksempel fastboende eller forbipasserende, bruker containere som er beregnet på fritidsboliger. Dette vil være særlig aktuelt for returpunkter plassert nede i bygda og utenfor bomstasjonene på Totenåsen. Behovet for tilgangsstyring vil bli vurdert for hvert enkelt returpunkt.

7.6 Nivåmåling i containerne

Nivåmåling innebærer at Horisont vil kunne overvåke hvor full hver container er til enhver tid, og tømme dem etter faktisk behov i stedet for ved faste intervaller. En slik løsning vil være veldig nyttig for hytterrenovasjon, siden mengden avfall fra hyttene antagelig vil ha en ganske stor variasjon gjennom året.

Flere kommuner har gode erfaringer med nivåmåling i slike containere.

7.7 Tilsyn og overvåking av returpunkter

Forsøpling ved returpunkter er et kjent problem fra andre kommuner. Dette er en utfordring vi kan forvente å få også i Østre Toten, men som antagelig vil variere fra returpunkt til returpunkt.

Kommunen vil vurderer ulike løsninger for hvordan dette kan håndteres. Fysiske tiltak som inngjerding, god belysning og kameraovervåking er mulig, men dyrt. Andre aktuelle tiltak er tydelig skilting og forebygging gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid. Dette er tiltak som er langt billigere.

Det er mest aktuelt å starte med de minst kostnadskrevene tiltakene. Hvis forsøpling blir et stort problem på enkelte av returpunktene, vil man vurdere om det skal gjennomføres ytterligere tiltak der det er størst behov.

Når noen oppdager forsøpling ved ett av returpunktene, skal dette kunne meldes inn slik at opprydding blir gjort så snart som mulig. Sjåførene på renovasjonsbilene vil også ha et ansvar for å følge med på tilstanden på hver enkelt plass.

8. Status og framdrift i prosjektet

8.1 Gjennomførte aktiviteter

Prosjektet med innføring av hytterrenovasjon i Østre Toten kommune ble startet i mars 2023. Følgende aktiviteter har blitt gjennomført så langt (juni 2023):

- Kartlegging av antall fritidsboliger i kommunen og adresser til eierne
- Kartlegging av sannsynlig kjørevei ut fra Totenåsen, basert på hyttenes beliggenhet og eiernes adresser
- Kartlegging av hytter nede i bygda i forhold til kjøreruter for ordinær renovasjon
- Kartlegging av hytter med innlagt vann og avløp, og i regulerte hyttefelt
- Innhenting av erfaringer fra andre kommuner
- Presentasjon av prosjektet for politisk utvalg for samfunnsutvikling
- Vurdering av ulike alternativer og tekniske løsninger
- Utarbeidelse av første statusrapport for prosjektet

8.2 Planlagte aktiviteter videre i prosjektet

Det gjenstår en rekke aktiviteter i prosjektet, blant annet:

- Avklaring av plassbehov for den enkelte utfartsvei/returpunkt
- Avklare mulige plasseringer for returpunkter både på Totenåsen og nede i bygda, inkludert befaringer med mer
- Dialog med aktuelle grunneiere og inngåelse av avtaler om bruk av aktuelle plasseringer
- Beregning av investerings- og driftskostnader
- Fastsettelse av muligheter for differensiering/reduert gebyr og kriterier for dette
- Beregning av renovasjonsgebyr, og politisk vedtak av gebyret
- Etablering av søknadsprosess for fritak og reduserte renovasjonsgebyr
- Nødvendige søknader om dispensasjon fra reguleringsplaner, byggesøknader med mer
- Bestilling av utstyr
- Avtale om entreprise, snømåking med mer
- Fysisk tilrettelegging av returpunktene (graving, grusing med mer)
- Informasjon til hytteeiere om ordningen, gebyr, muligheter for fritak/reduerte gebyr med mer
- Behandling av søknader fra hytteeiere
- Igangsettelse av renovasjonsordningen

Politisk utvalg for samfunnsutvikling (SAM-utvalget) vil bli jevnlig informert om status og framdrift i prosessen. Når aktuelle plasseringer av returpunkter og annet er mer klarlagt, vil det bli utarbeidet en oppdatert versjon av denne statusrapporten. Denne er planlagt lagt fram i oktober/november 2023. Informasjon vil bli formidlet til hytteeiere, hytteforeninger og allmenninger med mulighet for å komme med innspill på kommunens forslag til løsning.

Når endelig løsning er valgt, vil det bli utarbeidet og distribuert informasjonsmaterieil til hytteeiere med informasjon om plassering av returpunkter, bruk av disse, kildesorteringsløsning mm.

8.3 Framdrift

Videre framdrift i prosjektet vil avhenge av en rekke faktorer. Det er derfor pr. juni 2023 vanskelig å si noe detaljert om dette.

Det er et mål at løsningen for hytterrenovasjon skal etableres innen 1. juli 2024, men dette kan bli forskjøvet. Hvis denne tidsfristen kan overholdes, vil det bli halvt gebyr for hytterrenovasjon i 2024. Informasjon om størrelsen på gebyret og mulighet for å søke om fritak eller redusert gebyr (se kapittel 5) vil bli gitt i god tid før første faktura sendes ut.

Semnedgravde containere (foto: Strømbergs AS).